

DISCURS EXPOZIȚIONAL: „O CARTE DE POVEȘTI, O JUCĂRIE, ALBUMUL CU FOTOGRAFII: COPILĂRIE”

This title, like a nursery rhyme, explains the exhibits used to create a universe of childhood, before films and computers.

The exhibition discourse begins with the child birth and covers different stages of the child's life, before school. Each important moment is represented by a symbolical object: the cradle, the icon with the guarding angel, the first cloth, the little basin, the toys (the roching horse, the rope, the kite, the ball, the tricycle, the circle...), the friends from the book (the heroes), animals and people. Every special moment is immortalised by a photo.

All these, toys and books, help the children to learn about models in life.

În perioada mai – iunie 2009, sala de jos a Casei Hermes a găzduit o expoziție temporară dedicată copilăriei. Data vernisajului, 29 mai, ca și perioada de expunere au fost special alese în preajma zilei internaționale a copilului, manifestarea încadrându-se în bogatul program organizat cu acest prilej de către colectivul responsabil cu pedagogia muzeală de la Muzeul Astra. Concepția și realizarea au aparținut membrilor secției Centrului de Informare și Documentare în Etnologie „Cornel Irimie”, care au beneficiat și de colaborarea unor colegi de specialitate aparținând altor secții, privind rezolvarea problemelor de muzeotehnică.

Viziunea propusă era aceea a universului copilăriei, cu începere de la naștere până când școala deschide alte porți, prezentat într-o formă „clasică”, adică fără ecrane, fie ele de televizor, calculator sau telefon. Aceasta a presupus, din punct de vedere cronologic, o încadrare între sfârșitul secolului XIX și prima jumătate a secolului XX și așa a și fost realizată expunerea, cu materiale din această perioadă.

Titlul, cu rezonanță de poezie pentru copii, nominalizează materialele folosite în expunere (cărțile de basme din bibliotecă, jucăriile din colecțiile de artă populară și fotografii din colecția de grafică documentară) aducând și acea tonalitate nostalgică care însoțește întotdeauna amintirile despre copilărie. În realizarea acestui efect concurează atât modul cum a fost dispus grafic, pe afiș, fiecare cuvânt, coborând ca o treaptă, o descoperire întâmplătoare care te uimește, o recunoști și ea conduce în adâncul amintirilor spre... copilărie; cât și culoare primară, roșu, în nuanță saturată, aleasă pentru fond, pe care sunt schițate, cu linii nesigure ca ale mâinii unui copil, cartea de povești, albumul cu fotografii și un băiețel cu coif de ziar, trompetă și sabie de lemn, încălecat pe un cal de lemn, în fruntea unui alai de jucării.

Copilăria este astfel reconstituită dintr-o diversitate de materiale, armonizate să creeze o ambianță plăcută care să dea frâu liber amintirilor, în cele două săli ale expoziției.

În prima sală s-a urmărit evoluția copilului de la stadiul de prunc până la porțile școlii. Sala mică a fost gândită ca o „casă a păpușilor”, o lume în miniatură, unde copilul cu ajutorul jucăriilor, care imită uneltele și obiectele casnice, învață jucându-se, imitând de fapt pe cei mari, să lucreze, își formează deprinderi utile, atitudini pozitive, fapt ce-l va ajuta să evolueze în viață spre a se transforma, fără mari greutateți, în adult.

Au fost luate în considerare coloanele din centrul sălii mari și nișele din sala mică care constituie elemente de arhitectură, utile estetic, în reprezentarea unor elemente

definitorii tematicii. Diversitatea materialelor, din domeniul cărții și al jucăriilor, a fost echilibrată de reproducerile foto într-o o nuanță unitară de sepia, expuse în rame egale, ca dimensiune. S-au utilizat doar câteva vitrine-pupitru, în acest sens se poate lua în considerare caracterului experimental al expoziției, deoarece majoritatea materialelor nu au fost protejate în vitrine ceea ce nu a însemnat că era permisă atingerea și deranjarea lor. Forma aceasta de expunere, aparent riscantă, a fost adoptată în funcție de efectul dorit și nu a fost folosită în cazul materialelor valoroase, deteriorabile. Riscul de atingere a fost redus prin modul în care au fost aranjate obiectele, astfel ca atracția pe care o exercitau să se consume în contemplarea lor, fără ca ele să fie de fapt atât de accesibile pe cât păreau.

Exponatele, în majoritate aparținând colecțiilor muzeului, au fost completate prin aportul colaboratorilor, care au adus materiale personale, donate ulterior instituției.

În prezentarea universului copilărie s-au luat în considerație, pe cât posibil, atât factorul interetnic, fiind reprezentate elemente specifice copiilor români, sași, maghiari, rromi, cât și complementaritatea dintre mediul rural și cel urban.

Discursul expozițional avea un punct simbolic de pornire: centrul sălii mari, apoi se derula începând cu peretele din stânga intrării, fiecare etapă fiind punctată, sugerată prin ce are caracteristic.

Copilul, o lumină în familie (subtema 1). Între coloanele din mijlocul sălii, era reprezentat copilul, care a venit pe lume, ocrotit de dragostea mamei, de credințe și superstiții. Câteva piese, esențiale exprimă ideea: un leagăn împletit din răchită; masa ursitoarelor; o reproducere după acele litografii, atât de populare în casele săsești, cu îngerul protector, completată de textul rugăciunii „Îngerelul”; o strofă dintr-un cântec de leagăn de St. O. Iosif, însoțind o frumoasă fotografie din atelierul lui Emil Fischer, a mamei cu pruncul în brațe; o iconiță protectoare a Maicii Domnului alături de textul de apărare de Avestița, demon periculos pentru nou-născuți.

Dacă în centrul sălii este reprezentat **copilul**, tot restul spațiului reprezintă **universul copilăriei**, adică felul cum acesta percepe lumea, dar prin ceea ce fac adulții pentru a-l ajuta să crească, să o descopere, să-și găsească un drum în viață.

Copilul descoperă lumea (subtema 2). **Botezul**, sugerat de o reproducere fotografică a evenimentului încadrată de piesele vestimentare folosite cu acest prilej, rochiță de botez, hăinuță, o fașă dantelată, marchează „intrarea pruncului în lume”.

Alte momente importante: **prima baie**, care se desfășoară cu un ritual anume, marcată de o copaie în care se află o foaie cu lista plantelor folosite cu acest prilej și simbolistica lor; **primii pași**, reprezentați de o școală de mers; un scăunel cu măsuță și o barbețică sugerează **hrănirea**. Urmează fotografii, pe perete sau în album, reprezentând familii cu copii aparținând diverselor categorii sociale și naționale. Fotografia de familie este dovada mândriei și dragostei părinților pentru copiii lor, a importanței pe care o acordă acestora, și de aici nevoia „imortalizării” unor momente ce le marchează evoluția, fotografierea fiind cel mai la îndemână mijloc, cea mai accesibilă „amintire”. Din rame privesc cu mândrie familii de secui, sași, maghiari, români, în frumosul costum național, negustori, țărani, preoți, familii cu mulți copii.

Copilul îmbracă primele **haine** și podoabe reprezentate în fotografii și prin exemple de „spielhosen”, bluză de mătase, hăinuță de voal, fundă, căiță, costum „matroz” pentru cei de oraș și lada cu haine populare pentru cei de la sat.

Primește sau își face **jucării**: tricicleta, cercul, zmeul, căluțul de lemn, praștia, arcu cu săgeți, coarda, mingea, formele pentru nisip, morișca, coiful și bărcuța de ziar... Își face primii **prieteni** din natură, florile și animalele. Astfel universul copilăriei prinde treptat contur, modelat și de basmele și povestirile care-i stimulează imaginația. Pe peretele următor fotografii, reproduceri de imagini din cărțile de povești și piese tridimensionale (nelipsiți cățeluși, pisicuțe și ursuleți de pluș) concretizează această etapă din evoluția sa.

În dreapta, în paralel, două fotografii într-o ramă: o familie de la țară și una de la oraș sunt asociate cu desenul unui copil în care se reprezintă împreună cu familia sa, în vitrina-pupitru aflată dedesubt. Sunt două „oglinzi”, două puncte de vedere. Cei mari doresc o amintire și recurg la fotografia care îi aranjează să arate frumos; cei mici au felul lor de a imortaliza momentele și pe cei dragi, prin desen.

Scurte comentarii, alese din cuvintele de alint folosite între părinți și copii, însoțesc fotografiile: „băiatul tatii, puiu’ mamei,...marinal, mariner, marinel...”, Ionuț paște iezii, Ionel are ponei”...Ilustrația foto reproduce fotografii valoroase din colecția muzeului, multe din fondul „ASTRA”, de la expozițiile de copii organizate la începutul secolului XX.

Textele, sumare, pentru a nu încărca expunerea, sunt scrise cursiv, cu scrisul stângaci al copilului care abia a început să-l deprindă, cu tuș negru pe coli galbene, contrastul fiind mai ușor de remarcat, dar nedistorsionând în cromatica ansamblului.

Participarea la viața spirituală a comunității (Subtema 3) este o altă etapă, reprezentată de-a lungul peretelui ce urmează.

Copilul pe măsură ce crește face parte din ce în ce mai mult din viața comunității, are un rol definit în toate domeniile ei, cel din viața spirituală fiind mai special deoarece îl deosebește de ceilalți membri, îi aparține doar lui, nu poate fi înlocuit, nu imită pe adulți ca în cazul muncii, puritatea sa îl consacră. Sărbătorile calendarului creștin-ortodox bogate în obiceiuri tradiționale care reînvie momente de seamă din istoria creștinismului, oferă copiilor prilejul de a le reprezenta, pentru că numai cineva curat poate să încarneze un personaj sfânt: Craii de la Răsărit, Îngerii, Mironosițele, Iisus... Doar copii pot fi vestitorii simbolici ai marilor momente: Nașterea Domnului, Învierea și tot ei sunt purtători de noroc când urează belșug, vestind Noul An. Pentru aceste evenimente aveau o costumație specială și utilizau diferite obiecte.

Sunt punctate sărbătorile de iarnă și cele de primăvară, cu obiceiuri în care copii sunt principalii actanți: fotografii cu „Crai”, o săniuță, o stea, o ramură de brad împodobită cu clopoței și un buhai, o carte veche de colinde și „Iarna pe uliță” de George Coșbuc, cu ilustrații sugestive – pentru primele; poezia vărurilor, fotografie cu „Mironosițele”, un coș cu ouă roșii, iepurași de jucărie și cărți despre ei – pentru celelalte.

Sala mică cuprinde o „**casă a păpușilor**” (Subtema 4), unde, diverse tipuri de jucării copiază, la dimensiuni miniaturale, universul adulților. Întrepătrunderea de cărți și jucării este foarte potrivită, deoarece au același scop educativ. Este prezentată desfășurat o instructivă carte pentru a învăța prin imagini și versuri „Cât e ceasul”. Alte imagini expuse sunt folosite pentru a învăța cifrele: „Dacă numeri până la zece”. De asemenea sunt expuse jocuri, jucării instructive, unele pretențioase, altele simple, confecționate din scoarță, lemn, sfoară, dop, nucă, pănuși. Este sugerat și un teatru de păpuși, spectacol atât de îndrăgit de copii cu personaje clasice: balerina, piauța, țiganca, capra și cartea sugestivă, „Buratino”. Nu sunt uitate nici exemplele negative, celebre, ale copiilor neascultători, care o sfârșesc rău pentru că se încăpățânează să nu se corecteze, celebrul „Struwwelpeter”.

Cartea cu povești (Subtema 5). Poveștile, basmele sunt mijloace de dezvoltare a imaginației, dar în egală măsură oferă modele de comportament, stimulând dezvoltarea simțului moral. Pe ultimul perete s-au expus, desfășurat, diverse **cărți ilustrate** pentru copii: „Punguța cu doi bani”, „Nunta-n codru”... De-a lungul acestuia, pe un suport, au fost grupate cărți de basme și povestiri, în jurul unor imagini de personaje consacrate, Făt-Frumos, Zâna, Zmeul, Baba Cloanță, Piticul... Pe lângă culegeri celebre românești și străine nu lipseau creații ale unor autori clasici care au înțeles marea putere educativă în plan moral și estetic a acestor genuri literare.

Expoziția s-a adresat tuturor categoriilor de public și a fost bine primită. Dacă generațiile vârstnice au avut nostalgii, recunoscându-și zestrea altor vremi, cei tineri n-au rămas insensibili redescoperind farmecul jucăriilor clasice. Cei foarte mici le-au apreciat mergând până la confidențe despre propriile jucării primite de la părinți pe care le repară

„pentru că sunt mult mai frumoase”, chiar au întrebat dacă nu se pot cumpăra cele expuse. Vernisajul s-a bucurat de o reprezentare de poezii și cântece datorată grădiniței nr. 41. Educatoarele care au onorat invitația și-au exprimat dorința acestei performanțe, cei mici s-au simțit în largul lor în sala expoziției, încântați să participe și ei la eveniment. Orele de pedagogie muzeală din toată această perioadă au avut un plus de farmec, completate cu vizitarea expoziției. Și pentru vizitatori și pentru realizatori s-a dovedit o experiență deosebită, reușită.

CONSILIUL JUDEȚEAN SIBIU

COMPLEXUL NAȚIONAL MUZEAL "ASTRA"

CENTRUL DE INFORMARE ȘI DOCUMENTARE ÎN ETNOLOGIE
"CORNEL IRIMIE"

*O carte de povești,
o jucărie,
albumul cu fotografii:*

Copilărie

Vernisajul va avea loc
vineri, 29 mai 2009, orele 13⁰⁰,
Piața Mică nr. 11
29 mai - 28 iunie 2009

Parteneri media:

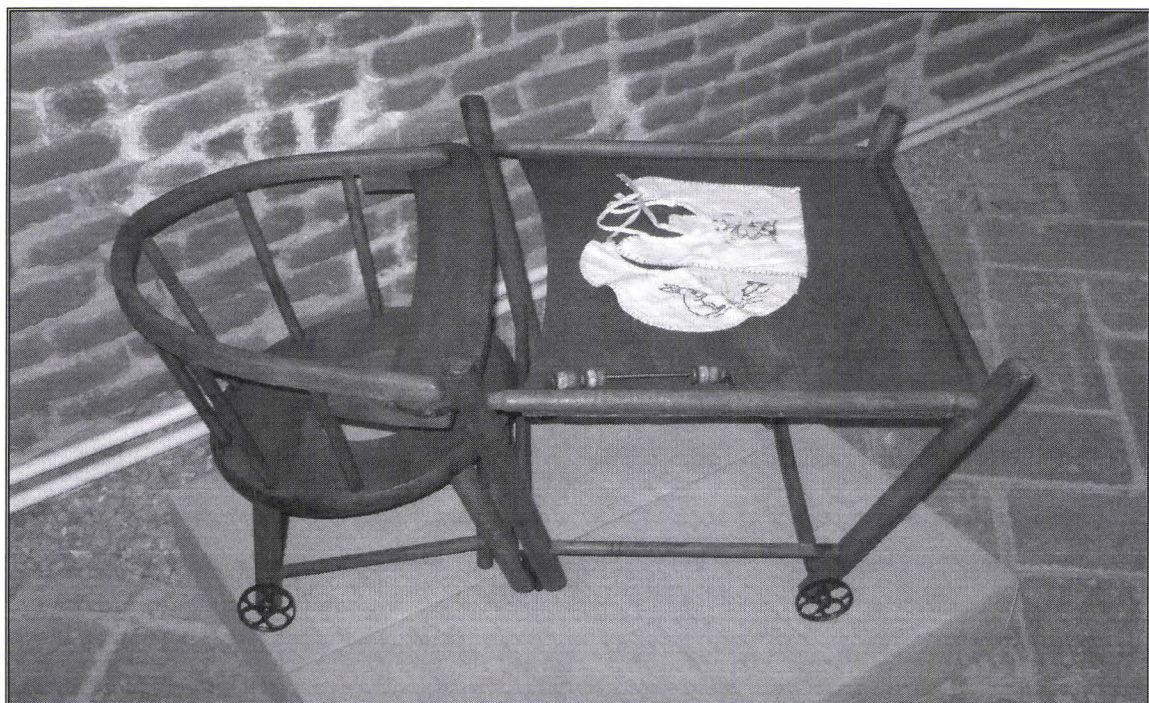

Afișul / Poster

Aspect din expoziție / An aspect from the exhibition

Scăunel cu măsuță pentru copilăș / A piece of furniture for baby

Jucării / Toys

Jucării / Toys

Album cu fotografii / A photo album

Copii recitând la vernisaj / Children performing at the vernishing day